

*Головань Л.В., доцент
кафедри екології та біотехнології
ХНАУ ім. В. В. Докучаєва
Лемзякова Д. М., магістр*

ЛІКВІДАЦІЯ АВАРІЇ ДО ПРИБУТТЯ ПРОФЕСІЙНИХ ФОРМУВАНЬ

Керівником ліквідації аварії має бути керівник підприємства, або особи за його дорученням, а за його відсутності — заступник або керівник підрозділу, де скоїлася аварія.

Керівник ліквідації аварії зобов'язаний:

- установити своє керівництво з ліквідації аварії;
- виявити обставини аварії;
- ввести план ліквідації аварії в дію;
- ввести в дію повідомлення про аварію;
- ввести в дію формування підприємства, що передбачені планом ліквідації аварії за спеціальним сигналом (чи повідомленням);
- скласти уявлення про стан розвитку аварії;
- ввести в дію план евакуації з підприємства;
- встановити завдання керівників відповідних формувань підприємств за планом ліквідації та за станом розвитку подій аварії;
- запровадити, за необхідності, коректування плану за змістом стану розвитку подій чи аварії.

Керівники формувань підприємства, відповідальні за різні напрямки робіт в ліквідації аварії, повинні:

- зібрати склад формувань у відповідному місці за планом ліквідації аварії та за станом розвитку подій;
- перевірити оснащення формувань, провести інструктаж з питань розподілу обов'язків на місці аварії, взаємодії та зв'язку;

- визначити оптимальні шляхи до місця аварії;
- приступити до виконання ліквідації аварії;
- постійно підтримувати зв'язок з керівником ліквідації аварії та повідомляти про зміни стану на місці аварії.

Перелік виконання робіт на місці аварії:

- визначення місця знаходження потерпілих;
- складання плану проникнення на місце аварії;
- визначення джерела виникнення небезпечних факторів аварії;
- постійний контроль можливості повторного виникнення аварійної ситуації;
- зупинення розвитку цих факторів;
- припинення постачання енергії, газу, води та іншого, коли воно є небезпечним фактором, що підтримує процеси розвитку аварії;
- звільнення шляхів евакуації потерпілих;
- визначення та застосування оптимальних заходів звільнення потерпілих;
- ведення постійного контролю небезпек та шкідливостей, що можуть завдати ушкоджень командам формувань при їх рятувальній роботі.

Огляд місця аварії проводиться негайно, а коли це неможливо, то необхідно впровадити заходи зі зберігання тих обставин на момент виникнення аварії. Безпосередньо ці незмінні обставини дають змогу встановити істинні причини аварії та фактори, що цьому сприяли. Зміни стану місця події не тільки утруднюють встановлення обставин, але іноді не дають змоги встановити їх зовсім.

Стан на місці аварії дозволяється змінювати тільки в дуже обмежених зазначених випадках: коли зберігання стану загрожує життю та здоров'ю людей, може викликати пожежу, обвалення, робить неможливим продовження виконання технологічного процесу, який має вестися без зупинок.

Перед оглядом необхідно:

- з'ясувати характер аварії та стан її розвитку;
- встановити, хто та за яких обставин виявив початок аварії (що притягнуло увагу до початку аварії, що спричинило травмування потерпілих, де і в яких позах вони знаходилися та інше);
- визначити зміни, які відбулися з моменту початку аварії. Об'єктами огляду є:
  - стан та положення механізмів, обладнання, агрегатів, огорож, важелів та інше, їх справність, відповідність паспортам цього обладнання;
  - відповідність об'єкта роботі, що виконується, вимогам безпеки, технології, стандартам та іншим нормативним актам; антропометричним і психофізіологічним характеристикам потерпілих;
  - засоби для відбудови нормальних умов та безпеки праці, захисту та інше;
  - засоби, що знижують небезпеку в районі місця аварії чи поблизу неї.

Конкретний виробничий стан безпосередньо підказує, з чого необхідно почати огляд і які процеси необхідно з'ясувати. Але в будь-якому випадку необхідно виявити небезпечний фактор та його характеристики, щоб на другому етапі визначити перехід цього небезпечного фактора в аварійний.

У більшості випадків використання тільки огляду місця аварії не дає можливості повного уявлення про її причини, тому для встановлення розгортання подій необхідно залучити очевидців, впроваджуючи їх ретельне опитування.

Опитування очевидців аварії.

Опитування є необхідною складовою розслідування аварій. Коло осіб, яких необхідно опитати, може бути будь-яким, однак ці особи мали бути присутніми у час аварії на місці події.

Це можуть бути: потерпілі від аварії, робочі, які виконували свої трудові обов'язки на цьому місці, очевидці аварії, інженерно-технічні робітники, що відповідають за роботу відділків, де трапилась аварія, та інші.

З усіх засобів отримання інформації опитування є складною процедурою, бо залежить як від досвіду особи, що веде опитування, так і від того, кого опитують, його стану після аварії і здатності послідовно описувати події. При опитуванні необхідно визначити, яка інформація відповідає дійсності, а яка пов'язана з емоційним станом очевидця. Це краще встановлюється, коли є декілька свідків, що знаходились поряд один з другим і мали змогу стежити одночасно за одними подіями. При цьому необхідно виявити причину та ступінь невірогідності для повного усвідомлення дійсності. Результати опитування фіксуються в формі письмових пояснень.

Література:

1. Гряник Г. Н., Скобло Ю. С., Климов Ю. А., Ильичев И. П., Новак О. Г. Методология прогнозирования травматизма в сельскохозяйственном производстве: Совершенствование рабочих органов сельскохозяйственных машин // Сб. научн. тр. к* М: МИИСП, 1980. — С. 105—109.
2. Dahrendorf. Class and Class Conflict in Industrial Society. — 1959. — P. 161—163.
3. Экология. Учеб. пособие / Общ. ред. проф. С. А. Боголюбова. — М.: Знание, 1997.
4. Желібо В. Л. Безпека життєдіяльності. — К., 2001